

Nácvik vlastních sborových úprav – workshop

LUBOŠ HÁNA

C

Zařazení sborového workshopu na program sympozia Cantus Choralis se stalo již pravidlem a bylo mou milou povinností představit své sborové úpravy odborné veřejnosti formou nácviku a rozboru vlastního aranžérského přístupu.

b

Během času, který mi byl vyhrazen, jsem představil dvě aranžmá: směs tří písni skupiny Elán nazvanou „S Elánem o lásce“ a úpravu písně Dědečkův duch od skupiny Olympic. Této skladbě bych se nyní rád podrobněji věnoval a pokusil se popsat způsob, jakým je úprava koncipována včetně otázek souvisejících s jejím nácvikem.

h

Jak již bylo výše naznačeno, čas vyhrazený pro workshop neumožňuje podrobný nácvik skladeb a ani to není jeho primárním účelem. Tím je nastínění kompozičních – aranžérských možností, které se naskýtají při tvorbě sborové adaptace písně z oblasti populární hudby, a v neposlední řadě také odreagování účastníků od náročných příspěvků ostatních referujících v poslední jednací den sympozia.

y

Píseň Dědečkův duch (hudba Petr Janda, text Pavel Chrastina) vyšla na albu Želva již v roce 1968 a patří mezi nestárnoucí hity kapely Olympic. Svěží rock and roll může být vítaným zpestřením sborového repertoáru, ale je současně výzvou související s otázkou, jak píseň pro sbor zaranžovat. Text písně popisuje vtipnou formou úskalí alkoholismu a v tomto duchu se odvíjí i úprava pro sbor. Začíná basovou figurou, která ukotvuje tempo a textově i hudebně píseň předjímá. Z úsporných důvodů je basová figura notována současně s ostatními hlasy, četnost jejího opakování je jen slovně doporučena a závisí na rozhodnutí sbormistra

(nejspíše čtyři nebo osm taktů). Následně se přidávají tři syrytmicky vedené vrchní hlasy, které se harmonicky pohybují v intencích akordů A7 – D7 (tónika – subdominanta). Vzniklé souzvuky pak na mnohých místech odpovídají akordu A⁹⁺, který v sobě obsahuje durovou i mollovou tercii, což lze zjednodušeně chápat jako blue tón (kolísající dur-mollová tercie). Výsledný efekt tohoto intra lze sboristům připodobnit jako expresivní „nářek“ nad nadměrnou konzumací alkoholu. Je to jeden z vhodných aktivizačních prvků, jehož účelem je humorně vtáhnout zpěváky do obsahu písně a zajistit tak jejich větší zaujetí a odpovídající výraz.

Od taktu číslo pět (vzhledem k variabilitě basové figury to může v realu být již devátý nebo třináctý takt) začíná v tenoru hlavní melodie písně. Její rozsah od e – e¹ je pro tenory příhodný. V této části probíhají současně tři nezávislá rytmická pásma. Kromě zmíněné hlavní melodie to je ještě komplikovanější basová linka, jejíž úskalí je především v tom, že dotvořený text, a tedy i rytmus, je v každé sloce odlišný. Nabízí se nouzové řešení: zpívat v basu stále první sloku. Oproti tomu part ženských hlasů, postupujících společně, je velmi snadný a vytváří třetí rytmické pásmo podtrhující celkovou kinetiku písně.

V další části (takt 13, písmeno A) se po taktu střídá homofonní sazba všech hlasů s odpovědí hlasů ženských. Z aranžérského hlediska může být poměrně zajímavé to, jak jsem postupoval při aranžování zbylých čtyř taktů, které jsou primárně určeny pouze doprovodným nástrojům. Zde proti sobě pulsují dvě pásma: 1. mužské, jdoucí převážně na těžké doby, a 2. ženské, využívající tzv.

off beatu. Zpestřením je také rytmizace textu „nebudu pít“ v mužských hlasech, kdy důležité slovo „pít“ připadá na poslední šestnáctinu v taktu, což je lehká doba a způsobuje zajímavé předražení, které by bez textového vodítka bylo pro amatérský sbor poměrně komplikovaně realizovatelné. (Obr. 1)

Rytmická vícepásmovost, která je oblíbeným vyjadřovacím znakem autora aranžmá, je použita i v dalších částech písně. Např. v písmenu E se v ženských hlasech s rockově elementární jednoduchostí ostinátne opakuje tvrdošíjně předsevzetí „nebudu pít“, zatímco hlasy mužské rozbíjejí tento hudební trivialismus poměrně spleťtou

a rozpínavou basovou figurou napříč oběma mužskými hlasy. (Obr. 2)

Alkoholové delirium spojené s rozpolcením osobnosti je vyjádřené i v chromatickém protipohybu obou mužských hlasů, které následně vyústí ve finální odpovědi v závěru písně. (Obr. 3)

Aranžmá bylo primárně určeno pro festival Bohemia Cantat, čemuž odpovídá i text na konci písně. Jeho dílčí předělání pro danou příležitost však není velkým problémem a obvykle je to další z aktivizačních technik, při které si zúčastnění sborová zpěváci mohou domyslet poslední rýmy úpravy a vytvořit si tak k ní bližší vztah.

Obrazová příloha

Obr. 1

The image displays a musical score for four voice parts, likely arranged for a choir. The lyrics are in Czech and are repeated across four staves. The first staff includes chord markings: A⁹, D⁷, A⁹, D⁷, and A⁹. The lyrics are: PÍT NE NE NE-BU - DU NE NE NE-BU - DU NE. The second staff continues the lyrics: PÍT NE NE NE-BU - DU PÍT NE NE NE-BU - DU NE. The third staff shows a single line for the word PÍT. The fourth staff shows the lyrics: NE NE NE ne-bu-du pít__ NE NE ne-bu-du pít. The musical notation includes various note values, rests, and bar lines, indicating a complex rhythmic structure.

Obr. 2

43 A⁷(#9) D⁷ A⁷(#9) D⁷ A⁷(#9) D⁷ A⁷(#9) D⁷

NE - BU - DU pit NE - BU - DU pit

NE - BU - DU pit NE - BU - DU pit

Dum pá - vá - dá dam pá - dá - vá á Dum pá - vá - dá dam pá - dá - vá á

Dum Pá Vá Dá Dum pá - vá - dá dam pá - dá - vá Dum Pá Vá Dá Dum pá - vá - dá dam pá - dá - vá

Obr. 3

N.C.

Žád - ný

Žád - ný

nebo o oktávu níž...

Dum pá - vá - dá dam pá - dá - vá Dum pá - vá - dá dam pá - dá - vá

Dum pá - vá - dá dam pá - dá - vá Dum pá - vá - dá dam pá - dá - vá

Pavel Chrastina

Lively ♩ = 120

Dědečkův duch

Petr Janda

arr. Luboš Hána

SOPRANO

ALTO

TENOR

BASS

Basy začínají nejprv 4 takty sami, číslovky se mohou při repetici libovolně (dle apetitu) navyšovat...

Ne pu-du dom dám jed - nu Ne pu-du dom dám dru - hou Ne pu-du dom dám tře - ti

4

a á Dam já dám si dám si dám si co-si Dam já dám si

a á Dam já dám si dám si dám si co-si Dam já dám si

a á Nad Vl - ta - vou je co-si plou - ží se to
Dě - da si k lách - vi se - dá a - ni lok - nout

Ne pu-du dom ne - pu - du Tam nad Vl - ta - vou je co-si Tam plou - ží se
Tam dě-da si k lách - vi se - dá Tam a - ni lok -

8

dám to co mě sko-sí Mam, pak mám já mám sny co mě dě-sí Jen ten dě - dův duch Ó nech mě být
Jen se škle - bí myš

dám to co mě sko-sí Mam pak mám já mám sny co mě dě-sí Jen ten dě - dův duch Ó nech mě být
Jen se škle - bí myš

— v rá - ko-sí k mé hrů - ze je to co-sí Dě-deč-kův duch Ó nech mě být
— mi ne-dá a ved - le něj Ó bě-da se škle - bí myš

to v rá - ko - sí Já k mé hrů - ze je to co-si Jen Dě-deč-kův duch Ó nech mě být
nout mine-dá Já a ved - le něj Ó bě-da Jen se škle - bí myš

Bohemia cantat 2014

13 D7 E7 E7(♯5) A9 D7

— Ó nech mě být — já už víc krát — já už víc - krát NE-BU-DU PÍTNE NE NE-BU - DU

— Ó nech mě být — já už víc krát — já už víc - krát NE-BU-DU PÍTNE NE NE-BU - DU

— já už víc krát — NE-BU-DU PÍT

— já už víc krát — á -á -á - át NE NE NE ne-bu-du pít

18 A9 D7 A9 D7 [A9 D7]

NE NE NE-BU - DU NE NE NE-BU - DU NE NE NE-BU - DU

PÍTNE NE NE NE-BU - DU NE NE NE-BU - DU PÍTNE NE NE NE-BU - DU

NE NE ne-bu-du pít NE NE ne-bu-du pít

NE NE ne-bu-du pít NE NE ne-bu-du pít NE NE ne-bu-du pít

B

21 2^{A9} D7

Kdo po-cho - pí — když přij - de blíž

Kdo po-cho - pí — když přij - de blíž

Kdo po-cho - pí Když přij - de blíž co na-tro - pí.

co na-tro - pí.

26 E⁷ E⁷(#5) **C** A⁹ D⁷ A⁹ D⁷

co na-tro-pí___ zlá bí-lá myš JÉ___ JÉ JÉ JÉ Dam já dám si dám si dám si co-si

co na-tro-pí___ zlá bí-lá myš JÉ___ JÉ JÉ JÉ Dam já dám si dám si dám si co-si

___ zlá bí-lá myš JÉ___ JÉ JÉ JÉ Dam Už se mě na nic nep - tá

___ zlá bí-lá myš JÉ JÉ JÉ JÉ Dam Už se mě na___ nic ne-ptá

32 A⁹ D⁷ A⁹ D⁷ A⁹ D⁷ A⁹ D⁷ A⁹

Dam já dám si dám to co mě sko-sí Mam, pak mám já mám sny co mě dě-sí Jen ten dě-dův duch

Dam já dám si dám to co mě sko-sí Mam pak mám já mám sny co mě dě-sí Jen ten dě-dův duch

je-nom se hlou - pě chech-tá a zni-če- ně___ mi šep-tá ten dě-dův duch

Dam je-nom se hlou-pě chech-tá Dam a zni-če - ně mi šep-tá Jen ten dě-dův duch

37 **D** D⁷ E⁷ E⁷(#5)

Ó nech mě být___ Ó nech mě být___ já už víc- krát___ já už víc-krát NE-BU-DU

Ó nech mě být___ Ó nech mě být___ já už víc- krát___ já už víc-krát NE-BU-DU

Ó nech mě být___ já už víc- krát___ NE-BU-DU

Ó nech mě být___ já už víc- krát___ NE-BU-DU

4

42 **E** $A7(\sharp 9)$ $D7$ $A7(\sharp 9)$ $D7$ $A7(\sharp 9)$ $D7$ $A7(\sharp 9)$ $D7$

pít NE - BU - DU pít NE - BU - DU

pít NE - BU - DU pít NE - BU - DU

pí - íť Dum pá-vá-dá dam pá-dá-vá á Dum pá-vá-dá dam pá-dá-vá

Dum pá-vá-dá dam pá-dá-vá Dum Pá Vá Dá Dum pá-vá-dá dam pá-dá-vá Dum Pá Vá Dá

46 $A7(\sharp 9)$ $D7$ $A7(\sharp 9)$ $D7$ $A7(\sharp 9)$ $D7$ N.C.

pít NE - BU - DU pít

pít NE - BU - DU pít

á Dum pá-vá-dá dam pá-dá-vá á Dum pá-vá-dá dam pá-dá-vá

Dum pá-vá-dá dam pá-dá-vá Dum Pá Vá Dá Dum pá-vá-dá dam pá-dá-vá Dum pá-vá-dá dam pá-dá-vá

nebo o oktávu níž...

50 **F** $ami7$ $D7$ $ami7$ $D7$ $ami7$ $D7$

Žád-ný pi-vo žád-ný ví-no žád-nej rum žád-nej

Žád-ný pi-vo žád-ný ví-no žád-nej rum žád-nej

Dum pá-vá-dá dam pá-dá - vá Dum Žád-ný pi-vo Žád-ný ví-no Žád-nej rum

Dum pá-vá-dá dam pá-dá - vá Dum Žád-ný pi-vo Žád-ný ví-no Žád-nej rum

54 ami^7 D^7 ami^7 D^7 ami^7 D^7

drink žád - nej sekt žád - nej sekt žád - nej

drink žád - nej sekt žád - nej sekt žád - nej

Žád - nej drink Jen Bo - hem - ku Jen Bo - hem - ku

Žád - nej drink Jen Bo - hem - ku Jen Bo - hem - ku

57 ami^7 D^7 ami^7 D^7 $\text{E}^7(\#5)$ $\text{A}^7(\#9)$

sekt žád - nej seks NE - BU - DU PÍT

sekt žád - nej seks NE - BU - DU PÍT

Jen Bo - hem - ku Na Bo - hem - ce NE - BU - DU PÍT

Jen Bo - hem - ku Na Bo - hem - ce NE - BU - DU MÍT!